

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/25-06/0053

URBROJ: 532-05-01-02-02/4-25-01

Zagreb, 4. srpnja 2025.

Ministarstvo kulture i medija (OIB 37836302645) na temelju članka 15. stavka 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara ("Narodne novine" broj 145/24) i članka 4. stavka 2. te članka 7. Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske („Narodne novine“, broj 19/2023), donosi

ODLUKU

1.

Prolašava se da **Umijeće izrade masnica** ima status kulturnoga dobra.

2.

Utvrđuje se sljedeći sustav mjera zaštite kulturnoga dobra iz točke 1. ove Odluke:

- identificiranje, evidentiranje, dokumentiranje, znanstveno-stručno istraživanje, praćenje stanja
- omogućavanje dostupnosti javnosti sukladno načinima na koje nositelji upravljaju pristupom vlastitoj kulturnoj baštini ili njezinu dijelu
- poticanje prenošenja i njegovanja u izvornoj i drugim sredinama, poticanje revitalizacije kulturnog dobra ili njegovih segmenata
- uključivanje tema vezanih uz nematerijalna kulturna dobra u programe formalnoga i neformalnoga obrazovanja
- osiguravanje međusektorskog i interdisciplinarnog pristupa zaštiti i očuvanju uz prilagodbe suvremenim potrebama zajednica i nositelja
- povećanje vidljivosti, promicanje uloge i značenja kulturnoga dobra u društvu
- uključivanje zaštite i očuvanja kulturnog dobra u razvojne programe, planove i strategije
- u provedbe mjera zaštite potrebno je uključiti nositelje i po potrebi zajednicu, osigurati njihov pristanak u svim fazama provedbe mjera

3.

Nositelji su sve pravne i fizičke osobe evidentirane na Popisu nositelja koji je sastavni dio ove Odluke. Nositelj kulturnoga dobra dužan je provoditi mjere zaštite radi njegova očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra. Područni konzervatorski ured/služba dužan je o svim promjenama Popisa nositelja obavijestiti stručnu službu nadležne Uprave Ministarstva kulture i medija.

4.

Predmetno kulturno dobro s mjerama zaštite i očuvanja kulturnih dobara upisat će se u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara pod brojem **Z-7908**.

Obrazloženje

Umijeće izrade masnica praksa je poznata stanovništvu šireg područja Hrvatske koje obuhvaća Podravinu, Slavoniju, Liku, Gacku, Ogulin, Prigorje i Kordun. *Masnica*, *mazanica* i ostale slične riječi izvedenice su iz etimološkog korijena riječi *mast* koja čini osnovu ovog jela. Masnica se pripremala u tradiciji kao jelo za posebne prilike, kao što je obavljanje većih poljoprivrednih radova koji uključuju pomoć osoba koje nisu dio obitelji (berba, žetva, vršidba, proslava završetka gradnje kuće, prela), te kao dio godišnjih običaja, primjerice na Božić, ili kao dio životnih običaja kada se pripremala za svadbe, babinje, krstitke, karmine te nedjeljom i blagdanima. U Gackoj se masnica najčešće pripremala od Sveta tri kralja do Čiste srijede. Osim kao kolač, masnica je mogla poslužiti i kao zamjena za ručak. Možemo pretpostaviti da je umijeće izrade masnica stanovništvo navedenog područja prihvatilo kao dio srednjoeuropskog utjecaja, ali posebno se treba istaknuti korištenje domaćih namirnica kao što su svinjska mast, jaja i vrhnje. Ti su sastojci bili dostupni gotovo svakom kućanstvu, što je masnicu činilo jelom koje je gotovo svako kućanstvo moglo pripremiti.

Iako je način prenošenja vještine i znanja izrade ovog jela bio usmenim putem, najčešće s majke na kćeri, zanimljivo je da se prvi put spominje (prema do sada dostupnoj literaturi) u pjesmi Marka Marulića *Poklad i korizma* u 16. stoljeću. Etnografski podatci s kraja 19. stoljeća prikupljeni na području Podravine (Lovrenčević 1986, Tomerlin – Picok 1989) govore o mazanici kao djelu (svatovskog) jelovnika. Početkom dvadesetog stoljeća u *Rječniku hrvatskog ili srpskog jezika* spominje se lička masnica kao pita sa svinjskom mašću te mazanica kao kolač sa sirom i jajima s područja Đurđevca, kao etnografski podatci prikupljeni prilikom istraživanja za doktorsku disertaciju Ivana Kranjčeva. Jelena Ivanišević (2015) u *Povijesnom rječniku hrvatskog kulinarstva* donosi nam podatke o ličkoj i slavonskoj masnici. U dnevnom je tisku od kraja 19. stoljeća također prisutan ovaj kolač; navodi se priprema masnice na području oko Karlovca, Like, Prigorja, a spominju se i gačanska te ogulinska masnica. Nisu manje važni niti podatci prikupljeni terenskim istraživanjem od druge polovice 20. stoljeća koji pokazuju prisutnost umijeća izrade ovog jela na navedenim područjima sve do danas.

Tanko vučeno ili valjano tijesto može biti pripremljeno s kvascem ili bez kvasca, a prema sastojcima za nadjev razlikuju se pojedine masnice od kraja do kraja. Ključni su sastojci nadjeva svinjska mast i jaja. Umjesto masti u novije vrijeme koristi se ulje ili, rjeđe, maslac. Gačanska masnica nema klasičan nadjev, već je tijesto premazano svinjskom mašću koja se ponekad može posipati i šećerom pa tako nastaje i slatka verzija ovog jela. Nadjev ogulinske masnice sastoji se (najčešće) od preprženog luka i razmučenih jaja uz dodatak masti, a masnice se i nakon pečenja (dok su vruće) premazuju svinjskom masti. U okolici Ogulina zabilježeni su recepti u kojima se dodavao još i skorup. Za podravsku mazanicu karakterističan nadjev se sastojao od maka ili griza, sira, pekmeza, grožđica ili mljevenih oraha. U tom slučaju u nadjev se dodaje i šećer. Slunjske masnice sadrže nadjev od sira, kiselog ili slatkog vrhnja, razmučenih jaja i šećera. Prigorska masnica je napunjena grožđicama, šećerom i kiselim vrhnjem, a slavonska u svom nadjevu često ima mljevene orahe, mak ili rastopljenu mast i grožđice posute šećerom.

Uz umijeće pripreme podravske mazanice, koja već ima svojstvo kulturnog dobra, potrebno je pobliže istaknuti značaj ogulinske i gačanske masnice za lokalnu zajednicu. Mještani ogulinskog kraja te stanovnici Gacke osjećaju duboku povezanost s ovim tipom jela. U novije vrijeme masnicu pripremaju i za mnoge manifestacije i sajmove koje organiziraju. Kao gastronomski simbol identiteta iznimno je važna za zajednicu koja prakticira ovo umijeće. Svjesni zajedničkih karakteristika ovog umijeća, ali ističući lokalne specifičnosti, stanovnici tih krajeva prenijet će na mlađe generacije svoje znanje i umijeće. Upravo ovim činom, kada to umijeće postaje kulturno dobro, taj se kontinuitet osigurava.

Na osnovi postupka provjere i stručnog vrednovanja kojim je utvrđeno da su ispunjeni svi kriteriji propisani člankom 14. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Stručno povjerenstvo nadležno za vrednovanje svojstva nematerijalnih kulturnih dobara, na sjednici održanoj 2. listopada 2024. godine donijelo je odluku kojom proglašava da **Umijeće izrade masnica** ima status kulturnoga dobra u smislu članka 15. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te se, sukladno članku 19. stavku 2. istoga Zakona, određuje upis u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara (točka 4. Odluke).

Sustav mjera zaštite (točka 2. Odluke) određen je sukladno članku 19. stavcima 2 i 4. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.

Člankom 126. stavkom 2. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara („Narodne novine“, br. 145/24.) propisano je da će ministar nadležan za kulturu donijeti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, između ostalih, i pravilnik iz članka 20. stavka 4. ovoga Zakona, kojim se propisuje oblik, sadržaj i način vođenja Registra, dok stavak 3. istoga članka Zakona, propisuje da do stupanja na snagu propisa iz stavka 2. ovoga članka, ostaju na snazi između ostalih i Pravilnik o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 19/23.)

Iz navedenih razloga riješeno je kao u izreci.

Uputa o pravnome lijeku:

Protiv ove Odluke nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor tužbom nadležnom Upravnom sudu. Tužba se podnosi u roku od 30 dana od isteka osmog dana od dana javne objave Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija. Tužba se predaje nadležnom Upravnom sudu neposredno u pisanom obliku, usmeno na zapisnik ili se šalje poštom. Uz tužbu se dostavlja izvornik ili preslika ove Odluke za Upravni sud, prijepis tužbe i priloga za tuženika, a ako ih ima i za svaku zainteresiranu osobu.

Dostaviti:

1. *Svim nositeljima – objavom Odluke na mrežnim stranicama Ministarstva kulture i medija:*
Grad Otočac, Ul. kralja Zvonimira 10, 53220 Otočac
Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Ul. kralja Zvonimira 16, 53220 Otočac
Gacko pučko otvoreno učilište Otočac, Trg Dražena Bobinca 2, 53220 Otočac
Kulturno-umjetničko društvo „Lipa“ Sinac, Trg prijateljstva 353, 53220 Otočac
Grad Ogulin, Bernardina Frankopana 11, 47300 Ogulin
Udruga žena Ogulin, Trg Petra Stipetića 1, 47300 Ogulin
Kulturno-umjetničko društvo „Sveti Juraj“ Zagorje Ogulinsko, G. Zagorje 13a, Gornje Zagorje, 47300 Ogulin
Pučko otvoreno učilište Ogulin, Trg Petra Stipetića 1, 47300 Ogulin
2. Zavičajni muzej Ogulin, Trg hrvatskih rodoljuba 2, 47300 Ogulin
3. Karlovačka županija, Ambroza Vranyczanya 2, 47000 Karlovac
4. Ličko-senjska županija, Dr. Franje Tuđmana 4, 53000 Gospić
5. Sisačko-moslavačka županija, Stjepana i Antuna Radića 36, 44000 Sisak
6. Zagrebačka županija, Ulica grada Vukovara 72, 10000 Zagreb
7. Grad Zagreb, Trg Stjepana Radića 1, 10000 Zagreb

8. Krapinsko-zagorska županija, Magistratska 1, 49000 Krapina
9. Virovitičko-podravska županija, Trg Ljudevita Patačića 1, 33000 Virovitica
10. Koprivničko-križevačka županija, Ulica Antuna Nemčića 5, 48000 Koprivnica
11. Varaždinska županija, Franjevački trg 7, 42000 Varaždin
12. Vukovarsko-srijemska županija, Županijska 9, 32000 Vukovar
13. Brodsko-posavska županija, Petra Krešimira IV broj 1, 35000 Slavonski Brod
14. Osječko-baranjska županija, Trg Ante Starčevića 2, 31000 Osijek
15. Požeško-slavonska županija, Županijska 7, 34000 Požega
16. Institut za etnologiju i folkloristiku, Šubićeva 42, 10000 Zagreb
17. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Područna konzervatorska služba Karlovac, Ambroza Vranyczanya 6, 47000 Karlovac
 - Područna konzervatorska služba Gospić, Budačka 12, 53000 Gospić
 - Područni konzervatorski ured Zagreb, Mesnička 49, 10000 Zagreb
 - Područni konzervatorski ured Osijek, Kuhačeva 27, 31000 Osijek
 - Područna konzervatorska služba Bjelovar, Trg E. Kvaternika 6, 43000 Bjelovar
 - Područna konzervatorska služba Krapina, Magistratska 12, 49000 Krapina
 - Područna konzervatorska služba Sisak, S. S. Kranjčevića 16, 44000 Sisak
 - Područna konzervatorska služba Slavonski Brod, A. Starčevića 43, 35000 Slavonski Brod
 - Područna konzervatorska služba Požega, M. Peića 3, 34000 Požega
 - Područna konzervatorska služba Varaždin, Gundulićeva 2, 42000 Varaždin
 - Područna konzervatorska služba Vukovar, Županijska 5, 32000 Vukovar
 - Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode, Kuševićeva 2/II, 10000 Zagreb
 - Odjel za etnografsku i nematerijalnu kulturnu baštinu, ovdje
18. Ministarstvo kulture i medija, Uprava za arhive, knjižnice i muzeje, Runjaninova 2, 10000 Zagreb
 - Odjel za Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, ovdje
 - Pismohrana, ovdje

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO KULTURE I MEDIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU KULTURNE BAŠTINE

KLASA: UP/I-612-08/25-06/0053

URBROJ: 532-05-01-02-02/4-25-02

ZAGREB, 4. srpnja 2025.

Popis nositelja nematerijalnoga kulturnog dobra

Umijeće izrade masnica

Nositelji dobra dužni su provoditi mjere zaštite radi njezina očuvanja, sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara i svim propisima koji se odnose na kulturna dobra, pridržavajući se njegove povijesno tradicijske matrice i pojavnosti. O svim promjenama nositelja nadležno tijelo je dužno obavijestiti stručnu službu nadležnu za nematerijalnu kulturnu baštinu, koje će sukladno izmjenama revidirati Popis nositelja.

Fizičke/pravne osobe koje prakticiraju ili aktivno promiču **Umijeće izrade masnica**:

1. Grad Otočac, Ul. kralja Zvonimira 10, 53220 Otočac
2. Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, Ul. kralja Zvonimira 16, 53220 Otočac
3. Gacko pučko otvoreno učilište Otočac, Trg Dražena Bobinca 2, 53220 Otočac
4. Kulturno-umjetničko društvo „Lipa“ Sinac, Trg prijateljstva 353, 53220 Otočac
5. Grad Ogulin, Bernardina Frankopana 11, 47300 Ogulin
6. Udruga žena Ogulin, Trg Petra Stipetića 1, 47300 Ogulin
7. Kulturno-umjetničko društvo „Sveti Juraj“ Zagorje Ogulinsko, G. Zagorje 13a, Gornje Zagorje, 47300 Ogulin
8. Pučko otvoreno učilište Ogulin, Trg Petra Stipetića 1, 47300 Ogulin

RAVNAATELJ

Tomislav Petrinec, dipl. ing. arh.